

Смішні кохання

КУПИТИ

Про книгу

Сміливо можна стверджувати, що сім новел Мілана Кундери, вперше об'єднані під спільною палітуркою 1968 року, задають настрій і тон усій подальшій творчості культового письменника. Нестерпна легкість, із якою автор препарує життя головних героїв новел, а також почуття й долі персонажів, що їх оточують, дає змогу сприймати цю прозу водночас невимушено і з філософським самозануренням, заразом необтяжливо і сумовито, комічно й поважно.

Часом видається, наче не має особливого значення, що обирати — правду чи брехню, любов чи зраду. Життя точиться поза цими категоріями, які не здатні суттєво на нього вплинути.

— Хлюпни мені ще чарчину слив'янки, — попросила Клара, і я не відмовив їй. Щоб відкоркувати пляшку, ми знайшли привід, у якому не було нічого надзвичайного, але дещо все ж таки було: того дня я отримав незлецький гріш за чимале дослідження, що з'явилося в часописі з історії мистецтва.

Хоча мені й пощастило урешті опублікувати ту статтю, проте все це не обійшлося без труднощів. Те, що я писав, було наповнене гострими колючками й полемікою. Тим-то часопис «Образотворча думка» з його підстаркуватою й підозріливою редакцією відхилив цей текст, і я врешті віддав його журналові-конкуренту, не такому поважному, щоправда, проте склад редакції там був молодший і менш обачний.

Листоноша приніс мені той гонорар на факультет, а разом із ним вручив і листа. Лист видався мені неважливим, і я ледь зиркнув на нього вранці, ще й досі засліплений новою моєю величчю. Та вдома, коли вже хилилося до півночі й рівень трунку в плящині сягав половини, я взяв на столі то-то листа і, щоб потішити нас обох, почав читати його Кларі.

«Шановний товаришу і — якщо я можу дозволити собі скористатися цим визначенням, — любий колего, вибачте, що вам зважається писати чоловік, з яким ви і разу в житті не забалакали. Звертаюся до вас із уклінним проханням зробити мені ласку і прочитати статтю, яку я тут долучаю. Не знаю вас особисто, але дуже шаную, бо для мене ви — людина, що її думки, судження й висновки дивовижним чином завжди підтверджували результати моїх пошуків...» Далі йшло палке вихваляння моїх заслуг і прохання: чи взяв би я на себе зобов'язання написати відгук на прочитану статтю й подати в редакцію часопису «Образотворча думка», де його матеріал уже пів року тому розбили ущент і змішали з багном. Щоправда, йому сказали, ніби вирішальною буде моя думка, тож віднині я залишаюся його єдиною надією, єдиним проблиском у тій пітьмі, яка його облягла зусібч.

Ми з Кларою неабияк покепкували між собою з того пана Затурецького, що його помпезне ім'я просто-таки зачарувало нас; проте ті кпини були цілком добротливі, бо хвала, яку він виливав у тому листі, додала мені

великодушності, та ще ж і плящина добрячої слив'янки була напихваті. Таким великодушним став я тієї незабутньої миті, аж пройнявся любов'ю до всього світу. Проте світ я обдарувати не міг, то вирішив обдарувати Клару. І якщо не подарунками, то бодай обіцянками.

Клара мала двадцять років, і це була дівчина з доброї родини. Втім, що я кажу, — з пречудової родини! Її батька, колишнього директора банку, а отже, представника великої буржуазії, витурили з Праги 1950 року, і він знайшов притулок у селі Челаковіце, на поважній відстані від столиці. Його донька, яка не викликала довіри у відділі кадрів, працювала за швацькою машинкою у величезному цеху фабрики готового одягу. Того вечора я сидів напроти неї й усіляко заохочував прихильність до мене, легковажно вихваляючи переваги того місця, яке пообіцяв знайти через друзів. Недопустимо, заявив я, щоб така гожа дівчина марнувала свою вроду за швацькою машиною, тож, мовляв, має стати вона манекенницею.

Клара не заперечувала, і ми провели ту ніч у щасливій гармонії.

2

Ми йдемо крізь теперішність із зав'язаними очима. Найбільше, що можемо, — це відчувати і вгадувати, що з нами коїться у плині життя. Аж згодом, коли та пов'язка падає з наших очей і ми озираємо минуле, нам стає зрозуміло, чого ми за-знали, й тоді усвідомлюємо його сенс.

Того вечора я гадав, що святкую успіх, і нітрохи не підозрював, що це урочистий банкет напередодні мого кінця.

І оскільки про те не підозрював, то наступного дня прокинувся в доброму гуморі й, поки Клара ще спала солодким сном, узяв статтю, яку долучив до листа пан Затурецький, і почав з веселою байдужістю читати її в ліжку.

Стаття, що звалася «Міколаш Алеш, майстер чеського малюнка», не заслуговувала навіть тієї пів години недбалого прочитання, яку я їй уділив. Це була купа заялжених штампів, зібраних в одному місці без найменшого

увявлення про логічний розвиток, без щонайменшого відлуння оригінальної думки.

Звичайно ж, це була цілковита нісенітниця. Зрештою, того ж таки дня це підтвердив телефоном і доктор Калоусек, головний редактор журналу «Образотворча думка» (він, мушу зауважити, викликав у мене неабияку антипатію). Подзвонив мені на факультет і сказав:

— Ти вже отримав статтю пана Затурецького? Так ось, зроби мені таку послугу: напиши відгук на неї. П'ятеро фахівців розгромили цей матеріал, але він наполягає і далі, вважаючи тебе єдиним і незамінним авторитетом у цій царині. Напиши кілька рядків про те, що все воно купи не тримається, — ти можеш це зробити, вмієш бути уїдлигим, — і він дасть нам спокій.

Аж тут щось у мені збунтувалося: чому це саме я повинен стати катом пана Затурецького? Хіба я отримую за це платню головного редактора? Крім того, згадалося мені й те, що «Образотворча думка» з обережності повернула мою статтю; та й ім'я пана Затурецького міцно пов'язувалося зі згадкою про Клару, пляшку слив'янки і чудовий вечір. Зрештою, не буду заперечувати, це ж так по-людському, я міг би на пальцях одної руки полічити осіб, котрі вважали мене «єдиним і незамінним авторитетом». То навіщо робити своїм ворогом цього однісінького шанувальника?

Я скінчив розмову з Калоусеком кількома загадковими і невиразними словами, що кожному з нас їх можна було тлумачити, як хотілося — йому як обіцянку, мені як ухильну відповідь, — і поклав слухавку, твердо вирішивши нізащо не писати відгуку на матеріал пана Затурецького.

Отож я дістав із шухляди аркуш паперу й написав панові Затурецькому листа, в якому старанно ухилився від будь-якої оцінки його роботи і пояснював, що мої погляди на живопис ХІХ століття загалом вважають помилковими, надто ж — редакція «Образотворчої думки», тож моє втручання може завдати більше шкоди, ніж користі; водночас я помастив пана Затурецького такими приязними словесами, що він не міг не вбачати у цім ознаки моєї прихильності до його особи.

Укинув я те послання до поштової скриньки та й відразу ж забув про пана Затурецького. Проте пан Затурецький про мене не забув.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ